

Tank Sd.Kfz. 171 PzKpfw V Ausf.A Panther

Německý tank PzKpfw V Panther byl pravděpodobně nejlepším středním tankem v období druhé světové války. Byl vyzbrojen kanonem KwK 42 L/70 ráže 75 mm, kterým mohl bez potíží ničit spojenecké tanky na vzdálenost 1000 m, zatímco jeho nejnebezpečnější a nejpočetnější protivníci, sovětské T-34 (vyzbrojené kanony ráže 76 mm a 85 mm), nebyli často schopni zničit Panther ani na vzdálenost menší než 500 m. Zničení Panthera z větší vzdálenosti překračovalo rovněž možnosti amerických Shermanů nebo britských Cromwellů. Německý tank měl dobře tvarovaný a vysoce kvalitní pancíř, který byl spolehlivou zárukou odolnosti vůči nepřátelským zásahům a zvyšoval pravděpodobnost přežití Panthera na bojišti. Technická analýza ukořistěných vozidel, provedená Američany, prokázala skvělou propracovanost jednotlivých systémů tanku (zvláště pojezdu a převodovky), přesto se časem staly právě poruchy na nich častým důvodem vyřazení Pantherů z provozu. Během výroby totiž začaly být používány materiály s horšími parametry, než bylo předepsáno (hlavně se šetřilo na barevných kovech, například wolframu a manganu), což způsobovalo poruchy, v jejichž důsledku bývaly německé posádky nuceny porouchané stroje opustit.

Vznik tanku Panther

VK 3002

Až na konci třicátých let bylo Němcům jasné, že tanky PzKpfw III, vyzbrojené kanonem ráže 50 mm, a tanky PzKpfw IV, vyzbrojené kanonem ráže 75 mm, nebudou nárokům bojišť stačit, a tankové divize bude nutno vyzbrojit modernějšími vozidly.

Vývoj nového tanku o hmotnosti 20 t byl zahájen v polovině roku 1939. Vznikly tři projekty, z nichž byl přijat pouze je den, vyvinutý v podnicích MAN v Augsburgu. Konstruktéři firmy MAN vyprojektovali tank, který byl vyzbrojen kanonem ráže 75 mm a jehož pohon tvořil motor Maybach HL 116. Pancéřování vozu mělo tloušťku 40 mm a čelní deska korby byla nakloněná, což bylo u německých tanků novinkou. Němečtí inženýři se pustili urychleně do výroby prototypu, jelikož z bojišť v SSSR se množily stále více znepokojující zprávy.

Když totiž v červnu 1941 zahájily německé tankové divize boje s Rudou armádou, čelili jim Rusové ve výzbroji středními tanky T-34 a těžkými KV-1 a KV-2. Odolnost tanků T-34, vybavených kanony ráže 76,2 mm (ve verzích L-11 a F-34), vůči nepřátelským střelám výrazně zvyšoval šikmý pancíř a rovněž sovětské KV-1 s pancířem o síle 75 mm měly německé PzKpfw IV Ausf. E problém ze vzdálenosti větší než 150-200 m zničit. V neprospěch Rudé armády však hrál nedostatečný výcvik posádek tanků a nepříliš propracovaná bojová taktika, takže sověštší tankisté zaznamenávali zpočátku těžké porážky. Na to však Němci nemohli příliš dlouho spoléhat. Chtělali Panzerwaffe nadále obstát, potřebovala rozhodně nový tank, rovnocenný, ne-li lepší, než měl na východní frontě k dispozici nepřítel.

Vývoj nového modelu byl zahájen koncem roku 1941 a dřevěné makety nových vozidel byly předvedeny již v lednu 1942. Výsledný projekt nového tanku byl pak vypracován ve dvou verzích - v závodech Daimler-Benz AG v Marienfelde (berlínská čtvrť) a v závodech MAN v Augsburgu. O výběru měl rozhodnout sám Adolf Hitler.

Ve srovnání s tankem vyvinutým v závodech Daimler-Benz, označeným jako VK 3002 (DB), který byl neobyčejně podobný tanku T-34 a byl stejně jako on poháněn vznětovým motorem, vykazoval tank VK 3002 (MAN), poháněný motorem zážehovým, o něco lepší jízdní parametry. V březnu 1942 bylo sice rozhodnuto zavést do výroby tank VK 3002 (DB), ale krátce nato nařídil nově jmenovaný ministr zbrojení Albert Speer dokončení tanku VK 3002 (MAN), vyvíjeného v závodech MAN, kde vedl konstrukční tým Paul Wiebicke.

Projekt VK 3002 (MAN) předpokládal využití jízdního systému vyvinutého Ernstem Kniekampem. Tento systém se skládal z dvojitých nosných kol o průměru 860 mm, umístěných na torzních tyčích. Tyče byly rozmístěny tak, že se kola překrývala. Díky tomuto řešení tank velice plynule překonával terénní nerovnosti. Bylo rozhodnuto, že tank obdrží věž vyvinutou ve firmě Rheinmetal-Borsig, určenou pro nový kanon KwK42 ráže 75 mm. V květnu 1942 byly oba prototypy nových tanků předvedeny Hitlerovi a 15. května 1942 oznámil předseda klasifikační komise plukovník Fichtner podniku MAN, že Adolf Hitler rozhodl zavést do sériové výroby tank VK 3002 (MAN). Jedním z hlavních argumentů, hovořících ve prospěch tanku firmy MAN, byla údajně příliš nápadná podobnost tanku VK 3002 (DB) se sovětským T-34. Zásadní roli však nehrály jiné důvody, než čistě praktické. V případě promíchání vlastních a nepřátelských jednotek by totiž bylo jen velmi nesnadné rozpoznat, který tank je čím.

Závody MAN tedy obdržely objednávku na stavbu dvou prototypů, V1 a V2. První prototyp byl dokončen v září, druhý pak v listopadu 1942. Ve dnech 8. až 14. listopadu 1942 byly zahájeny technické zkoušky tanků, které byly prováděny na polygonu v Bad Berka nedaleko Eisenachu. Na rozdíl od tanku V2 neměl V1 nainstalovanou věž.

Navzdory tomu, že testy ukázaly mnoho drobných a dosti nepříjemných závad, týkajících se zejména využití v poli, bylo celkové hodnocení nových tanků kladné. Bylo tedy rozhodnuto připravit sériovou výrobu, již se měly ujmout podniky MAN, Daimler-Benz, Henschel v Kasselu a MHN v Hannoveru. Počáteční objednávka zněla na 1 000 tanků, z nichž prvních 250 mělo být dokončeno do 12. května 1943. Cena jednoho tanku představovala 117 000 RM, k čemuž bylo nutno připočítat 12 000 RM za kanon a dalších 312 RM za kulomet MG34.

PzKpfw V Panther Ausf. D

Čelo korby nově vyvinutého tanku se skládalo ze dvou pancéřových desek, nakloněných pod úhlem 55°, horní o síle 80 mm a dolní 60 mm. Desky věže měly sílu 45 mm, strop věže 16 mm, přední deska věže až 100 mm. Tloušťka pancéřování postranic korby činila 40 mm a jejich sklon byl 40°. Štít kanonu měl sílu 100 mm. Tanky verze D měly navíc charakteristickou pozorovací věžičku velitele, vybavenou šesti průzory krytými pancéřovým sklem o síle 50 mm.

V únoru 1943 byly na polygonu v Grafenwöhru zahájeny testy prvních třinácti strojů. Bylo při nich zjištěno mnoho závad, které pak byly odstraňovány průběžně během sériové výroby. Od května 1943 byly tanky PzKpfw V Ausf. D vybaveny novějším motorem Maybach HL230 P30 o výkonu 522 kW (700 HP), který nahradil do té doby montovaný HL210 P30 o výkonu 484 kW (650 HP). Byla změněna také převodovka a upraven ventilační systém věže. Jisté potíže způsoboval palivový systém, který byl častou příčinou požárů motoru, a zasekávaly se i postranní spojky.

Sériová výroba PzKpfw V Ausf. D byla zahájena v lednu a ukončena v září 1943. Dohromady bylo ve firmě MAN (výroba byla přesunuta do Norimberku) postaveno 242 těchto tanků, v podnicích Daimler-Benz dalších 250, podnik Henschel jich vyrobil 130 (zde byly vyráběny pouze korby, věže dodávala firma Krupp) a v závodech MNH bylo vyrobeno 220 tanků této série.

Přestože byly při výrobě všechny závady postupně odstraňovány (do června bylo provedeno celkem patnáct změn projektu), spěch při vývoji a sériové produkci se podepsal na přetrvávající velké poruchovosti vozidla. U Kurska tak přišli Němci v létě 1943 o většinu Pantherů hlavně vinou požárů motorů a poruch převodovek, nikoli v důsledku zásahů nepřítelem.

PzKpfw V Ausf. A

Sériová výroba Panthera ve verzi D se rozjela na plný plyn. V srpnu 1943 sjel z pásů firmy MNH první tank ve verzi A. Jak již bylo uvedeno, tanky verze D byly úspěšně modifikovány a modernizovány již během výroby. Tanky verze A byly první, které dostaly novou, speciálně vyvinutou věž.

Dne 18. února 1943 se sešli zástupci Waffenamtu a závodů Rheinmetall, aby projednali otázku nové věže tanku. Bylo rozhodnuto použít místo dosavadní velitelské věžičky novou, se sedmi pozorovacími periskopy, nainstalovanými v odlévané pancéřové kopuli o síle odlitku 100 mm. Tloušťka přední desky byla zvýšena na 110 mm. Věž tanku byla vybavena novým dvourychlostním otáčecím mechanismem typu L4S firmy BöhringerSturm. Ten dovoľoval úplné otočení věže (o 360°) během 15 vteřin. Mířič mohl otáčení věže plynule regulovat, což umožňovalo precizní a rychlé míření. Navíc byl změněn mechanismus zvedání kanonu a bylo upraveno těsnění hlavního ložiska věže a lafety kanonu.

Tyto změny podstatně vylepšily možnost tanku překonávat vodní překážky. Předtím se totiž stávalo, že se do tanku, dokonce i při překonávání nepříliš hlubokých vodních toků, dostávalo velké množství vody. Na obvodu velitelské věžičky byl také nainstalován kruh pro kulomet MG34, určený k protiletadlové střílbě.

Po vyrobení 600 tanků verze A byl od prosince 1943 zaveden novější, jednookulárový zaměřovač TZF 12a (namísto dvouokulárového TZF 12). Do sériové výroby se dostala také nová lafeta, tzv. Kugelblende 50, kulometu radisty. U tanků verze D se po pravé straně čelní desky (o síle 80 mm a sklonu 55°) nacházela čtyřhranná okenice, kryjící otvor určený pro kulomet. Kulovitá lafeta zajišťovala ve vodorovné rovině úhel střelby 5° a ve svislici -10° až +15°. Střelec měl k dispozici zaměřovač KZF 2. Koncem roku 1943 byly odstraněny otvory (střílny) pro osobní zbraně posádky ve stěnách věže, které sloužily k vedení obranné palby při boji s pěchotou v bezprostřední blízkosti tanku. Místo nich byl zaveden systém blízké obrany (Nahverteidigungswaffe), jehož součástí byly granátomety. Bylo z nich možno vystřelovat šrapnely, dýmovnice a světlice. Tanky zavedené do výroby v lednu 1944 byly vybaveny systémem ohřívání prostoru určeného pro posádku, což přineslo nutnost přestavět motorové oddělení, konkrétně chladicího systému sběračů spalin. Byl zaveden tzv. trojitý výfuk - levý výfuk byl doplněn dvěma výfuky dodatečnými, umístěnými po stranách hlavního výfuku, jimiž byl nasáván vzduch potřebný k chlazení levého sběrače spalin.

Výroba takto upravené verze pokračovala do května 1944. V závodech MAN bylo vyrobeno celkem 645 tanků zmíněného typu, v Daimler-Benz jich sjelo z výrobních pásů 675, podnik MNH v Hanoveru jich postavil 830 a firma Demag v Düsseldorfu vyrobila 50 Pantherů ve verzi A.

PzKpfw V Panther Ausf. G

Tank ve verzi G byl do sériové výroby zařazen v březnu 1944. Korba tanku byla přestavěna. Po zkušenostech získaných při vývoji tanku Panther II bylo rozhodnuto, že postranní deska bude jednodílná, úhel sklonu byl stanoven na 30° a síla na 50 mm. Zvýšením síly pancíře se kompenzovalo snížení úhlu sklonu o 10°. Zesílení pancíře způsobilo nárůst hmotnosti tanku o 300 kg. Toto negativum bylo vykompenzováno snížením tloušťky pancéřování čela korby z 60 na 50 mm a dna korby ze 30 na 25 mm. Z čelní desky byl odstraněn zavírací průzor řidiče, díky čemuž bylo čelo jednodílné, bez otvorů. Navíc bylo zavedeno mnoho technologických změn ve výrobě korby a ve vnitřním vybavení, což podstatně zjednodušilo výrobu tanku. Mimo jiné byly modifikovány mechanismy průlezů řidiče a radisty - u tanků verze D a A byly poklopy průlezů zvedány nahoru a pak odklápěny do strany, u verze G měly průlezy závěsy jednoduše vysouvací ven.

Nejzávažnější změnou bylo zvláštní prohloubení ve štítu kanonu, sloužící k odražení střel. Tím bylo rovněž eliminováno nebezpečí zaklínění věže při silné palbě. Byl zprostorněn i vnitřek věže a bojového oddělení, což umožnilo zvýšení zásoby střeliva do kanonu ze 79 (u verze A) na 82 nábojů.

Na podzim 1944 byl vyvinut nový typ nosných kol. Po zkušenostech s tanky Tiger II bylo u nového Panthera rozhodnuto použít plná ocelová kola. Tak měl být ušetřen nedostatekový kaučuk, který sloužil k výrobě gumových obručí u dosud používaných kol. Tato modifikace se ovšem týkala poměrně nevelkého počtu vozidel. Od října 1944 byla na tanky montována napínací kola o průměru 650 mm. Během výroby bylo úspěšně zaváděno mnoho změn technologického

charakteru. Změněny byly mimo jiné těž kryty výfuků - byly svařované z plechu, což bylo výrobně mnohem méně náročné a také levnější.

Koncem roku 1944 vznikl záměr instalovat na sérii nových tanků systém nočního vidění typu FG 1250. Skládal se z reflektoru (UR-Scheinwerfer) vyzařujícího infračervené světlo a převaděče obrazu (Bildwandler). Světelný dosah přístroje činil asi 400 m. Tyto systémy byly vyrobeny také pro protitanková děla PaK40, k jejichž bojovému použití však nedošlo. Takto vybavené tanky prošly prvními testy v březnu 1945.

Druhým nekonvenčním systémem, použitým na sériových vozidlech, byl systém plynových filtrů. Od roku 1944 montovali Němci do vzduchových ventilátorů bojového oddělení uhlíkové filtry, jelikož předpokládali, že Spojenci začnou používat chemické zbraně. Výroba nové verze Panthera pokračovala do 25. dubna 1945, kdy továrnu Daimler-Benz opustil poslední tank verze G. V závodech MAN bylo vyrobeno 1 143 tanků, Daimler-Benz jich vyrobil 1 004 a závody MNH stihly postavit 806 tanků.

PzKpfw V Ausf. F

V polovině roku 1944 byl zahájen vývoj další verze tanku Panter, verze F. V závodech Daimler-Benz vznikl projekt nové věže, tzv. Schmall Turn (štíhlá věž). Čelní pancíř měl sílu 120 mm a boční 60 mm. Ve věži byl umístěn kanon KwK43 ráže 88 mm, který byl chráněn kuželovitým štítem, nakonec však bylo rozhodnuto použít kanon KwK44 L/70 ráže 75 mm, jehož projekt vznikl ve Škodě Plzeň. Byl použit zaměřovač TFZ 13, ze zamýšlené instalace noktovizorů FG 1250 do verze F však sešlo. V zadní desce věže se nacházel únikový průlez a dva otvory určené ke střelbě ze samopalů MP44. Zahájení sériové výroby tohoto typu tanku bylo plánováno na počátek roku 1945 a předpokládalo se, že měsíční produkce by měla dosáhnout 730 kusů.

Navíc měl a být výroba Pantherů verze F zahájena také v závodech KruppGruson v Magdeburgu a závodech Nibelungen-Werke v St. Valentinu. O bojovém nasazení těchto tanků však nesvědčí žádné zprávy, pravděpodobně byl dokončen jeden prototyp a postaveno několik věží.

Panther II

V polovině roku 1943 byl v závodech Henschel zahájen vývoj tanku Panther II. Plán počítal s podstatnou změnou korby a jízdního systému tanku a s unifikací základních dílů, které měly být použitelné jak u tanku Panther II, tak u tanku Tiger II. Pancíř čela korby měl mít sílu 100 mm, boční pancéřování 60 mm, tloušťka horní desky nad motorem a oddílem řidiče měla činit 40 mm. Hlavní výzbrojí nového tanku byl kanon KwK43 L/71 ráže 88 mm. Hmotnost tanku mě la činit 50,2 t, což si vynutilo použití nové, výkonnější pohonné jednotky. Tou se měl stát motor Maybach HL 234 o výkonu 633 kW (850 HP), a vznikl dokonce projekt takového tanku s motorem dieselovým.

V polovině roku obdržely závody MAN objednávku na postavení dvou prototypů Panthera II. Jeho jízdní systém byl změněn tak, že ocelová nosná kola, identická s koly tanku Tiger II (po sedmi na každé straně), byla zavěšena na jedné tyči. Na korbu byla umístěna standardní věž tanku Panther. Tank typu Panther II ukořistili Američané, nyní se nachází v Pattonově muzeu v USA.

Panther ve službě

V červenci 1943 bylo vypracováno též složení tankového praporu vybaveného Pantheru. Předpokládalo se, že ho bude tvořit celkem 96 tanků, jež budou rozděleny do čtyř tankových rot. Každou rotu měly tvořit čtyři čety po 5 tanků a 2 tanky velení rot, což znamenalo vybavení rot celkem 22 tanky. Kromě toho se v velení praporu počítalo navíc se 3 tanky ve spojovací rotě (tanky ve verzi Panzerbefehlswagen, čili velitelské) a s 5 tanky v průzkumné četě.

Z počátku existoval záměr vybavit novými vozidly dva tankové prapory v tankové divizi, ale sériová výroba nebyla schopna dostát předběžným plánům, takže bylo rozhodnuto, že tanky Panther bude vyzbrojen pouze jeden prapor, druhý pak bude používat tanky PzKpfw IV. Formování tankového praporu bylo zahájeno v červenci 1943. Počátkem roku 1944 byl počet tanků v každé rotě dále snížen zrušením jedné čety na 17 a celý prapor tak disponoval pouze 76 tanky. V praxi pak nebyla Panther vybavena ani průzkumná četa. Nakonec se tankový prapor smrškl na tři roty po 14 tanků, se 3 tanky ve velení praporu, což znamenalo celkem 45 tanků v praporu.

Panther v cizích službách

V únoru 1943 přišli za Němci s žádostí o zakoupení licence na výrobu tanků Panther Italové. Hodlali ji zahájit v závodech Fiat-Asaldo. Rychle se měnící situace na bojištích - vylodění Spojenců na Sicílii a v jižní části Apeninského poloostrova a následná italská kapitulace - však nakonec zapříčinily, že z výroby sešlo.

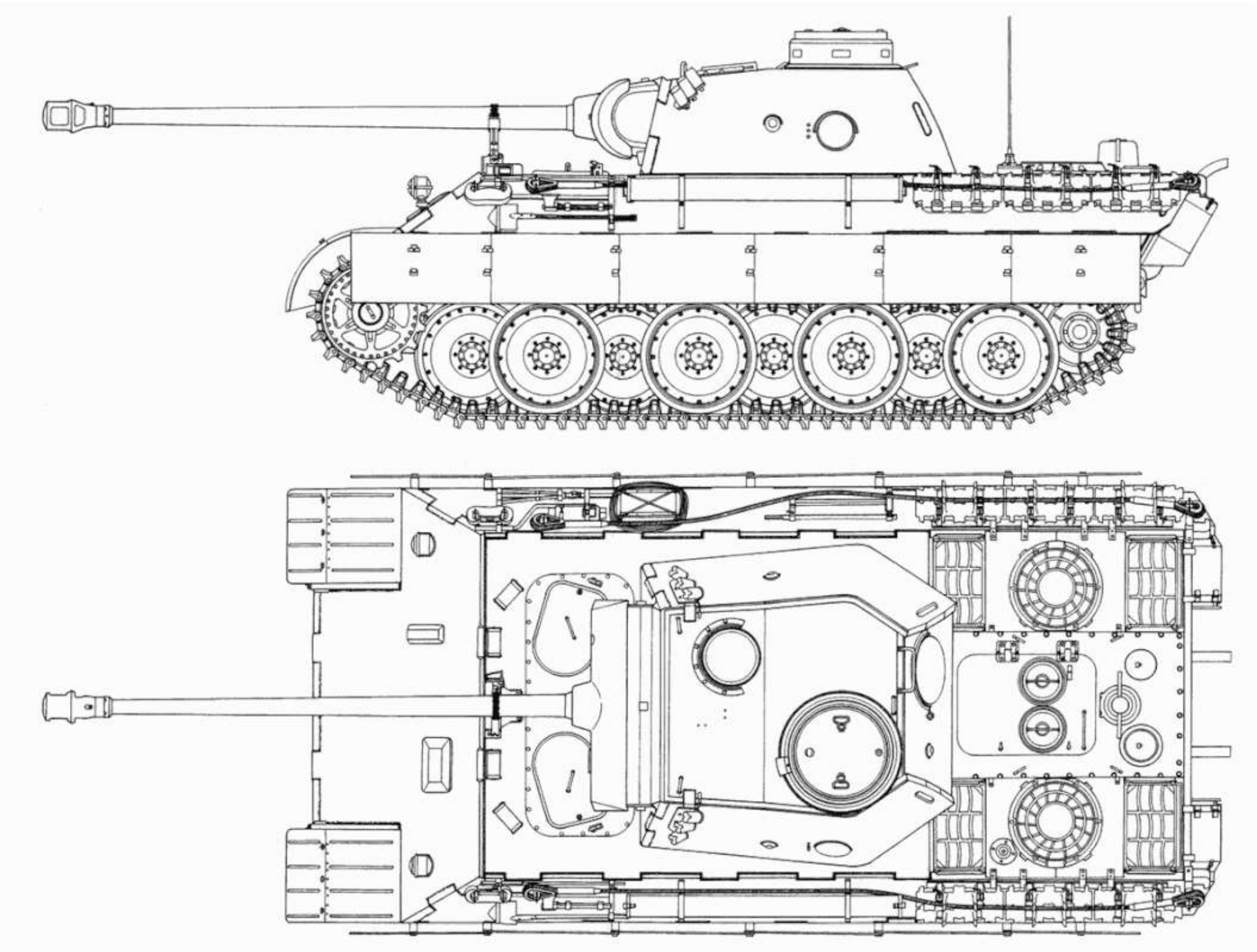
Koncem roku 1944 nabídli Němci dodávku 10 tanků Maďarům pro doplnění ztrát, které utrpěli na frontě v Haliči. Maďaři však technickému stavu použitých strojů nedůvěřovali a investovali raději do stíhačů tanků Hetzer.

Dalším zájemcem o tanky Panther byla rumunská armáda. Patřila k nejsilnějším armádám na východní frontě, dodávkami cizí výzbroje (s výjimkou letectva) byla ovšem zásobována jen velmi málo. Transport německých tanků do Rumunska byl vypraven v srpnu 1944, ale dva dny před příměřím vyhlášeným rumunskou armádou byl ještě na maďarském území zastaven. Panthery do Rumunska dorazily až po ukončení války. Rumunská armáda, která se v roce 1945 zapojila do bojů po boku Rudé armády, přišla navíc ještě ke 20 tankům, které byly po opravě zařazeny do řadové služby. Stav rumunské výzbroje doplňovaly pak tyto tanky až do počátku padesátých let.

Kromě německé se jedinou armádou, která během druhé světové války používala Panther, stala armáda bulharská. V dubnu 1945 obdrželi Bulhaři 15 Pantherů od SSSR, které Rudá armáda ukořistila na svém postupu spolu se značným množstvím německé výzbroje. Tanky předané Bulharsku byly zařazeny do I. tankového praporu. Jejich služba v řadách bulharské armády však netrvala příliš dlouho; v roce 1947 bylo totiž Bulharsko nuceno vyplatit Jugoslávii válečné reparace za období okupace Makedonie a tyto reparace byly vyplaceny vojenskou výzbrojí, mimo jiné i tanky Panther.

Po ukončení války získali značné množství Pantherů též Francouzi, kteří je zařadili do stavu 503. tankového pluku. Do tohoto pluku bylo zařazeno celkem 50 těchto německých tanků. Francouzi uvažovali o zahájení vlastní sériové výroby, ale dodávky amerických zbraní a zahájení vývoje vlastního tanku tyto plány zrušily.

Hodnocení tanku

Tank Panther byl spolu s tankem PzKpfw IV s kanonem KwK 40 L/48 základním obrněným vozidlem německé Panzerwaffe. Na základě porovnání bojových vlastností i ceny německých bojových vozidel (zatímco tank PzKpfw V Ausf G stál bez výzbroje 103 500 RM, těžký tank PzKpfw VI Tiger bez výzbroje až 250 800 RM) bychom mohli dojít k závěru, že těžký, kanonem ráže 88 mm vyzbrojený Tiger bude kvality Panthera převyšovat. Skutečnost však byla poněkud jiná. Zatímco například protitankový granát typu PzGr 39 vystřelený z Pantera probíjel ze vzdálenosti 1 000 m pancíř až o tloušťce 111 mm, granát vystřelený z kanonu KwK 36 L/56 ráže 88 mm, jímž byl vyzbrojen Tiger, dokázal z téže vzdálenosti prorazit pancíř o síle do 100 mm. A výsledky kanonu tanku Panther byly lepší na většinu různých vzdáleností. Srovnatelných parametrů dosahoval také kanon tanku PzKpfw IV označovaný KwK 40 L/48. Tento tank však vyráběly jiné podniky, které se výrobou Pantherů nezabývaly; tento tank byl navíc vyráběn jednoduchou technologií a dodávky „čtyřek“ zaplňovaly nedostatky v dodávkách Pantherů.

Logicky tedy vyvstává otázka, proč nebyly místo jednoho Tigera vyráběny při stejných nákladech dva Panthery. Odpověď na ni vyplývá z analýzy německé taktiky tankových vojsk. Podle ní měly oba tanky na bojišti rozdělené úlohy. Těžké Tigery byly schopny samy o sobě odolávat těžké palbě a účinnou palbou dokázaly rozbít útočící tankové formace, zatímco Panthery byly rychlé a plnily roli útočných průzkumníků, kteří dokážou operativně proniknout do hloubky nepřátelské obranné linie. Přesto se o nich Albert Speer jednou vyjádřil, že „tento obratný třicetitunový tank kvůli Hitlerovu zásahu ztloustl o 15 tun, takže naprosto ztratil svoje plánované parametry“. Toto hodnocení tanků je příliš tvrdé. Je však pravdou, že Hitler ve fázi vzniku projektu naléhal na zvětšení pancéřování.

Čelní deska měla totiž sílu jen 80 mm, její sklon pod úhlem 55° však zvyšoval její odolnost, která se tím pádem rovnala svislé desce o síle 110 mm. Podobné to bylo i s postranním pancířem korby.

Hlavní výzbrojí Panthera byl výtečný kanon KwK 42 L/70 ráže 75 mm, do nějž konstruktéři nainstalovali zvláštní systém odvětrání hlavně (Rohrausblasevorrichtung), skládající se ze dvou potrubí upevněných k tělu závěru a ke kompresoru. V okamžiku vyhození nábojnice kompresor vytlačil stlačený vzduch do těla závěru, vzduch byl spolu s plyny zachycen ventilátorem ve stropě věže a odveden ven. Ventilace byla velice účinná a celá operace trvala asi jen 1,5 vteřiny. Posádce to v boji poskytovalo značné pohodlí (na rozdíl od sovětských tankistů, kteří museli v tanku IS-2 otevírat po 3-4 výstřelech průlezy ve věži, aby bojový oddíl vyvětrali).

V Pantheru bylo také instalováno samostatné protipožární zařízení, jehož čidla aktivovala práškové hasicí přístroje vždy, když teplota v bojovém oddílu překročila 120 °C. Řízení bylo vybaveno posilovačem, což značně zmenšovalo únavu řidiče a také usnadňovalo manévrování tankem. Posádka měla přímo komfortní podmínky při jízdě. Maximální výkyv pojezdového kola činil 510 mm, což bylo pouze o 20 cm méně než u současného tanku Leopard.

Panther PzKpfw V v boji

V červenci 1943 Němci zahájili operaci Citadela, během níž měl u Kurska debutovat nový německý střední tank. První Panthery byly na frontu ke Kursku poslány 1. července 1943. Tanky byly součástí 39. tankového pluku (51. a 52. prapor), části 48. tankového sboru 4. tankové armády. V každém praporu se nacházelo celkem 96 tanků a ve velení pluku dalších 8 obrněných vozidel. Boje u Kurska začaly 5. července, ale již o den dříve muselo být 20 Pantherů z technických příčin odesláno do opravárenských dílen. Šlo vesměs o poruchy palivového systému a postranních převodovek.

První den bojů skončil ztrátou 18 tanků (z nichž ovšem jen dva byly zničeny v boji). Skutečným černým dnem se stal 6. červenec, kdy byly nové tanky poslány chybným příkazem na minové pole, kde bylo z provozu vyraženo 16 nových tanků. Dalšího dne ráno bylo bojeschopných sotva 40 tanků, ostatní byly poškozené a vyžadovaly menší či větší opravy, a v dalších dnech ztráty ještě narostly. Takže v hlášení připraveném pro generála Kurta Zeitzlera, náčelníka generálního štábu, se konstatovalo, že do 10. července bylo minami poškozeno celkem 56 tanků, 44 jich mělo poruchu palivového systému a 25 bylo zničeno v boji. Z tohoto hlášení lze zároveň vyčíst, že s ohledem na specifické podmínky boje (odehrávajícího se často na blízkou a velmi blízkou vzdálenost) se jako nejnebezpečnější protivník tanků projevila protitanková děla ráže 76,2 mm (děla ZiS-3).

Ve střetech s tanky T-34 a KV-1 ze vzdáleností do 2 000 m měly však německé Panthery nad nepřítelem značnou převahu. Jejich kvality pak potvrdily i následující dny, kdy se boje účastnilo asi 45 nepoškozených tanků Panther, jejichž posádky dosahovaly významných úspěchů. Například v bojích od 10. do 12. července přišli Rusové ve střetech s Panthery o 143 tanků T-34.

Po ukončení bitvy u Kurska (20. července 1943) bylo sepsáno celkové hlášení, z něhož vyplývá, že z 200 nasazených Pantherů byly odeslány 2 zpět do továrny ještě před započítáním bojů, 85 se jich nacházelo v průběžných opravách, 16 bylo odesláno do Německa kvůli vážným poškozením, 49 tanků bylo zničeno v bojích a 7 Pantherů zničily vlastní posádky z důvodu nemožnosti dopravit poškozené vozidlo do bezpečí.

Takto vyčíslená ztráta 25 procent vozidel však neznamenala, že by snad byl Panther špatným tankem. Většinu technických závad se totiž podařilo zakrátko odstranit a následující měsíce ukázaly, že tento tank dokáže být skutečně zdatným a nebezpečným protivníkem. Dokonalým příkladem tohoto tvrzení mohou být boje, kterých se zúčastnil těžký tankový pluk Bäke v lednu 1944 v oblasti Vinice.

Počátkem ledna 1944 obdržel velitel 11. tankového pluku z 6. tankové divize (4. tanková armáda) podplukovník Franz Bäke rozkaz zorganizovat obranu v oblasti Oratovky, přičemž byla 6. tanková divize přidělena k 3. tankovému sboru 1. tankové armády. Podplukovník Bäke dostal posily v podobě 45 Tigerů z 503. praporu těžkých tanků, dále 1. prapor 11. tankového pluku, disponující 47 Panthery, a 1. prapor 88. tankového pluku samohybného dělostřelectva, vyzbrojený samohybnými děly Hummel (Sd.Kfz. 165). Během bojové činnosti byl pak ještě do těžkého tankového pluku Bäke přidělen i 2. prapor 23. tankového pluku, vyzbrojený 46 Panthery.

Dne 13. ledna 1944 začaly těžké boje se sovětským 3. tankovým sborem pod velením generála Ivana Bogdanova z 1. ukrajinského frontu. První střety skončily velkým úspěchem německých jednotek. Útok sovětských tanků IS-122 (IS-2) a samohybných děl ISU-152 byl zastaven palbou Tigerů, útočící tanky T-34 zase zastavily Panthery. Na pozici bráněné těžkým tankovým plukem Bäke útočilo pět sovětských sborů. V oblasti střetu s 3. tankovým sborem se Němcům podařilo do 21. ledna zničit 268 tanků a samohybných děl při minimálních vlastních ztrátách (1 Tigera a 4 Pantherů). Němečtí tankisté navíc zničili 145 protitankových děl, na čemž měly hlavní zásluhu posádky samohybných děl Hummel. Sám podplukovník Bäke zničil s posádkou svého Panthera jen 21. ledna 7 tanků T-34 a 2 protitanková děla a do konce ledna měl na svém kontě pravděpodobně 32 sovětských tanků.

Ruská přesila však byla obrovská. Počátkem února udeřil těžký tankový pluk Bäke na sovětská vojska poblíž Korsuně, která v oblasti města Čerkasy obklíčila 11. a 32. sbor. Bäke uspořádal útočící tanky do klínové formace, přičemž do jejího středu umístil Tigery a na křídla postavil Panthery. Díky této sestavě byly posádky těžkých Tigerů chráněny palbou protitankového dělostřelectva Pantherů na křídlech a lehčí Panthery byly zase kryty palbou na vzdálenost větší než 2 000 m, vedenou posádkami Tigerů, které vyhledávaly a ničily postavení sovětských tanků IS-122 (které byly jediným typem sovětského obrněného vozidla na tomto bojišti, schopným likvidovat Panthera z větší vzdálenosti) a samohybných děl.

Boje byly neobyčejně tvrdé. Během střetu u Starého Konstantinova se vyznamenal zejména Panther pod velením šikovatele Ludwiga Bloose, který zničil 5 sovětských T-34 (střela ze šestého T-34 pak zasáhla věž Blooseho tanku a velitele těžce zranila). Za úspěchy v boji byl šikovatel Bloos vyznamenán v dubnu 1944 Rytířským křížem.

V bojích 13. února u Lisjaněvky zadržela formace 13 Tigerů a 12 Pantherů sovětský útok, když zničila 15 T-34. Celkově však Němci zaznamenávali obrovské ztráty, takže 17. února už měl Bäke k dispozici pouze 8 Tigerů a 6 Pantherů. Přes neustálé sovětské útoky dokázal však Bäke vyvést z obklíčení u města Čerkasy skoro 35 tisíc německých vojáků.

Počátkem března 1944 byla pod velením podplukovníka Bäkeho zformována bojová skupina, v jejíž sestavě se nacházel 509. prapor těžkých tanků a dílčí jednotky z 11. tankového pluku. Skupina se zúčastnila bojů v oblasti Kuzmina. Německé tanky tu zničily palebným přepadem sovětskou zásobovací kolonu na trase Ostropil-Babin. Nato Bäke obdržel nový úkol. Měl prorazit obklíčení, v němž byla uzavřena německá 4. tanková armáda. 18. března zaútočily Bäkeho Panthery v oblasti Vidavky na sovětské pozice, bráněné 44 tanky a 14 samohybnými děly, a Bäkemu se v bojích podařilo zničit tři těžké tanky KV-85. Následujícího dne však Rusové zničili 4 německé Tigery, a dokonce 7 Pantherů, takže bojové skupině pplk. Bäkeho v té době zůstaly pouze 2 Tigery a 2 Panthery. I s nimi však Němci dokázali další den odrazit sovětský útok a zničit 7 tanků T-34. Dne 21. března byl pplk. Bäke povolán na vrchní velitelství, kde byl vyznamenán Rytířským křížem s dubovými listy.

Vítězství těžkého tankového pluku Bäke nebyla však jediná. V červenci 1944 zničil 2. prapor 5. tankového pluku SS v oblasti Siedlec 107 sovětských tanků, přičemž sám přišel v boji pouze o 5 Pantherů. A podobně tomu bylo i na západní frontě, kde nebyly Pantherům důstojným protivníkem ani spojenecké tanky Sherman. Německé posádky s bojovými zkušenostmi měly v prvních dnech bojů v Normandii značné úspěchy. Při střetu s americkou 3. tankovou divizí zničili tankisté z 2. tankové divize SS Das Reich do poloviny července 1944 celkem 123 amerických tanků.

Dneme 23. července 1944 dokázal Panther feldwebela Ernsta Barmana porazit v boji 4 Shermany, americkým tankistům se však podařilo jeho tank poškodit. Podobně vypadaly boje i v oblasti, kde operovala 12. tanková divize SS Hitlerjugend, která se střetla s britskými a kanadskými tanky.

Válečné operace v Normandii měly specifický charakter. V oblasti bojů s Američany byl terén rozdělen živými ploty, které poskytovaly bránícím se tankům takřka dokonalou ochranu. V oblasti, kde operovali Britové, převažovala rozlehlá pole a nevelké háje. Těchto lesíků Němci využili k budování obranných pozic a přípravě léček na spojenecké tanky. V obou případech přál reliéf terénu obráncům. Díky němu mohly totiž posádky Pantherů plně využít veškeré možnosti svého kanonu KwK 42 L/70.

Když se na bojišti objevily Shermany se 17 liberním kanonem ráže 76,2 mm, převaha německé strany byla částečně vyrovnaná, ale možnost postavit se německým tankům v otevřeném boji poskytlo Američanům teprve zavedení těžkého tanku M26 General Pershing.

Na východní frontě se nebezpečným protivníkem Pantherů stal především sovětský těžký tank IS-122 (označení IS-2 bylo zavedeno až po válce), vyzbrojený kanonem D-25 ráže 122 mm. Protitankový granát 53-BR-471, vystřelený z tohoto kanonu, dokázal bez potíží prorazit čelní pancíř Panthera až na vzdálenost 1 000 m, zatímco německý tank mohl IS-122 účinně zničit teprve ze vzdálenosti kolem 700 m. Panthery měly však nad sovětskými kolosy jednu výhodu. Tanky IS-122 měly k dispozici zásobu pouhých 28 nábojů, kdežto posádka Panthera jich měl 82, což na bojišti znamenalo citelnou výhodu.

Zdroj:
Amercom SA
internet